

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Wspólna polityka rolna a konkurencyjność rolnictwa unijnego i krajowego

Szczepan Figiel

Pułusk, 5 grudzień 2011

Główne zagadnienia

- Istota WPR i jej główne instrumenty
- Krótka charakterystyka ewolucji WPR
- Pojęcie konkurencyjności
- Pomiar konkurencyjności w ujęciu sektorowym
- Globalny wymiar konkurencyjności
- Próba oceny wpływu WPR na konkurencyjność rolnictwa europejskiego i krajowego
 - *ex post*
 - *ex ante*

Pierwotne cele i instrumenty WPR

- **Cele:**

- wzrost produktywności czynników wytwórczych zaangażowanych w rolnictwie
- wzrost dochodów rolniczych
- stabilizacja rynków rolnych
- zaspokojenie potrzeb żywnościowych
- zagwarantowanie konsumentom przystępnych cen żywności

- **Instrumenty:**

- interwencyjne ceny gwarantowane
- ceny progowe
- ceny docelowe

Ewolucja WPR

- Reforma McSharry'ego 1992 (wprowadzenie systemu dopłat bezpośrednich, będących głównym instrumentem WPR)
- Agenda 2000
- Przegląd 2003 – *Mid Term Review* (modyfikacja i różnicowanie systemu bezpośrednich)
- Przegląd 2008 – *Health Check*

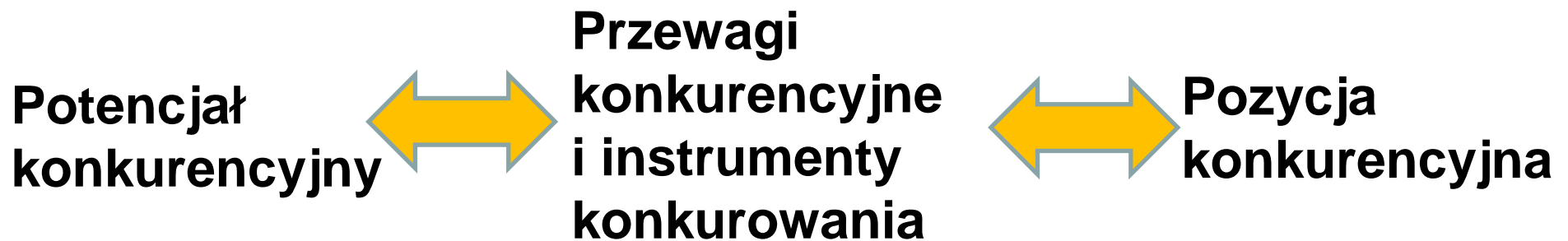
Cechy rolnictwa UE na tle rolnictwa światowego

- Mniejszy potencjał jednostkowy gospodarstwa rolnego
- Wysoki udział rodzinnych nakładów pracy oraz pracy w niepełnym wymiarze
- Niska skala produkcji
- Niski poziom specjalizacji (wielokierunkowość produkcji)
- Wysokie ceny ziemi

Systemowe ujęcie konkurencyjności

Konkurencyjność jako zdolność do sprzedaży produktów, które spełniają wymogi rynku i jednoczesnego osiągnięcia zysków umożliwiającą rozwój firm, sektorów i krajów

Mierzenie konkurencyjności:

- wskaźniki efektywności ekonomicznej (np. DRC, koszty produkcji, zyskowność, produktywność, efektywność);
- wskaźniki pozycji handlowej (np. RER, EMS, RCA)

Tendencje w gospodarce światowej

- Rywalizacja krajów grupy **G7** (USA, Japonia, Niemcy, Wielka Brytania, Francja, Włochy i Kanada) i grupy **E7** (Brazylia, Rosja, Indie i Chiny – określane jako kraje „BRIC” – oraz Meksyk, Indonezja i Turcja)
- Wg długookresowej prognozy globalnego wzrostu gospodarczego *PricewaterhouseCoopers* w **2050 roku** kraje grupy E-7 będą wytwarzały produkt o **50% większy**, niż kraje grupy G-7;
- Oczekuje się, że w **roku 2025** produkt krajowy Chin będzie większy od amerykańskiego, zaś w **2050** to samo może nastąpić w przypadku produktu krajowego Indii.

Kraje pełniące rolę głównych generatorów globalnego wzrostu gospodarczego (3G)

Kraj	PKB per capita	% PKB per capita w USA	Średni wzrost PKB (%)	Wskaźnik „3G”
Wietnam	\$3,108	7	6.4	0.86
Chiny	\$7,430	16	5.0	0.81
Indie	\$3,298	7	6.4	0.71
Indonezja	\$4,363	10	5.6	0.70
Mongolia	\$3,764	8	6.3	0.63
Filipiny	\$3,684	8	5.5	0.60
Irak	\$3,538	8	6.1	0.58
Bangladesz	\$1,735	4	6.3	0.39
Egipt	\$5,878	13	5.0	0.37
Sri Lanka	\$4,988	11	5.5	0.33
Nigeria	\$2,335	5	6.9	0.25

Źródło: Citi Economics , 21 February 2011, Global Economics View

Zmiany lokalizacji światowego, ekonomicznego ośrodka grawitacji w latach 1980-2007 oraz prognoza jego umiejscowienia w latach 2010-2049 (*3-letnie interwały*)

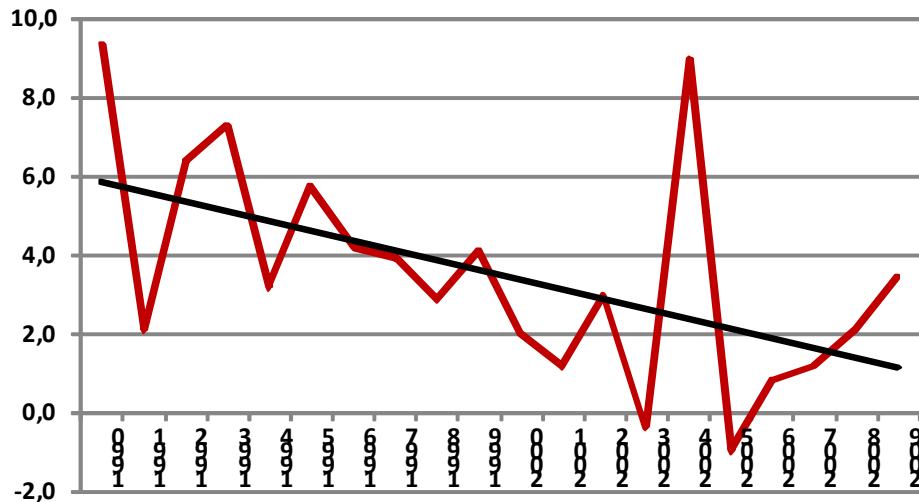

Źródło: Quah (2011), Citi Investment Research and Analysis

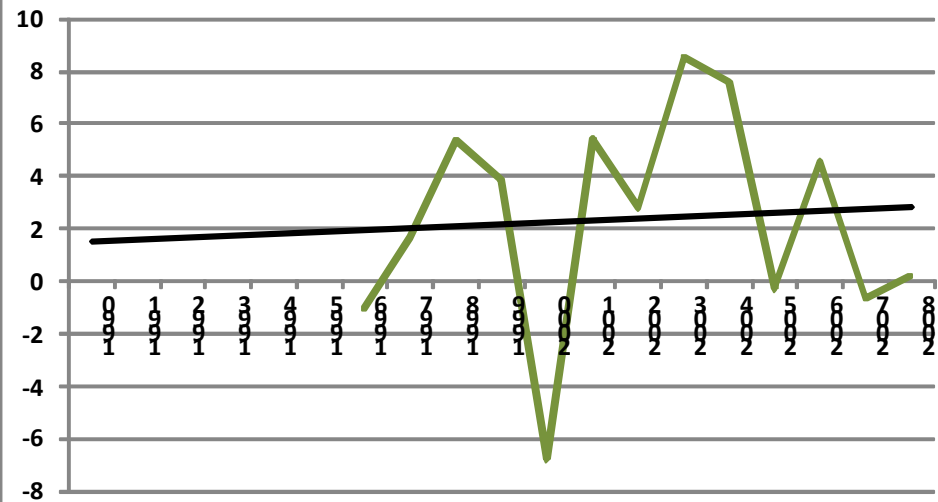

Zmiany produktywności pracy w rolnictwie w wybranych krajach (%)

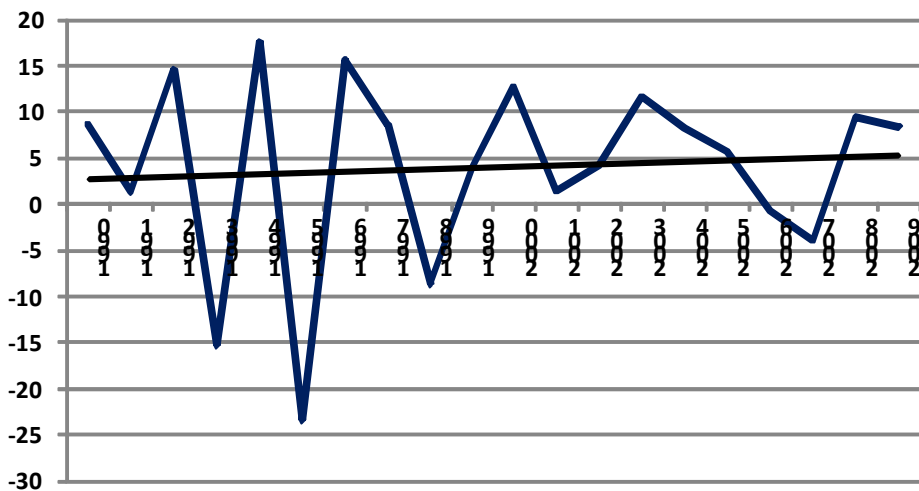
Wybrane kraje UE

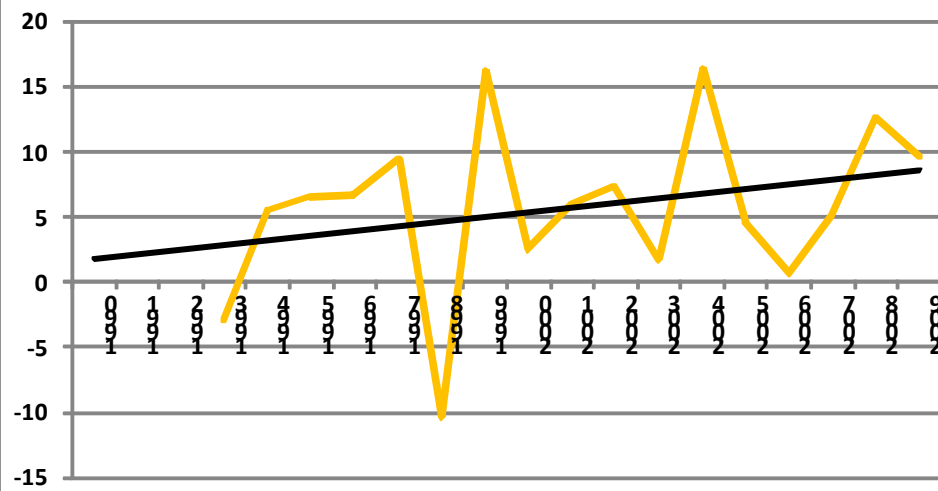
Polska

USA

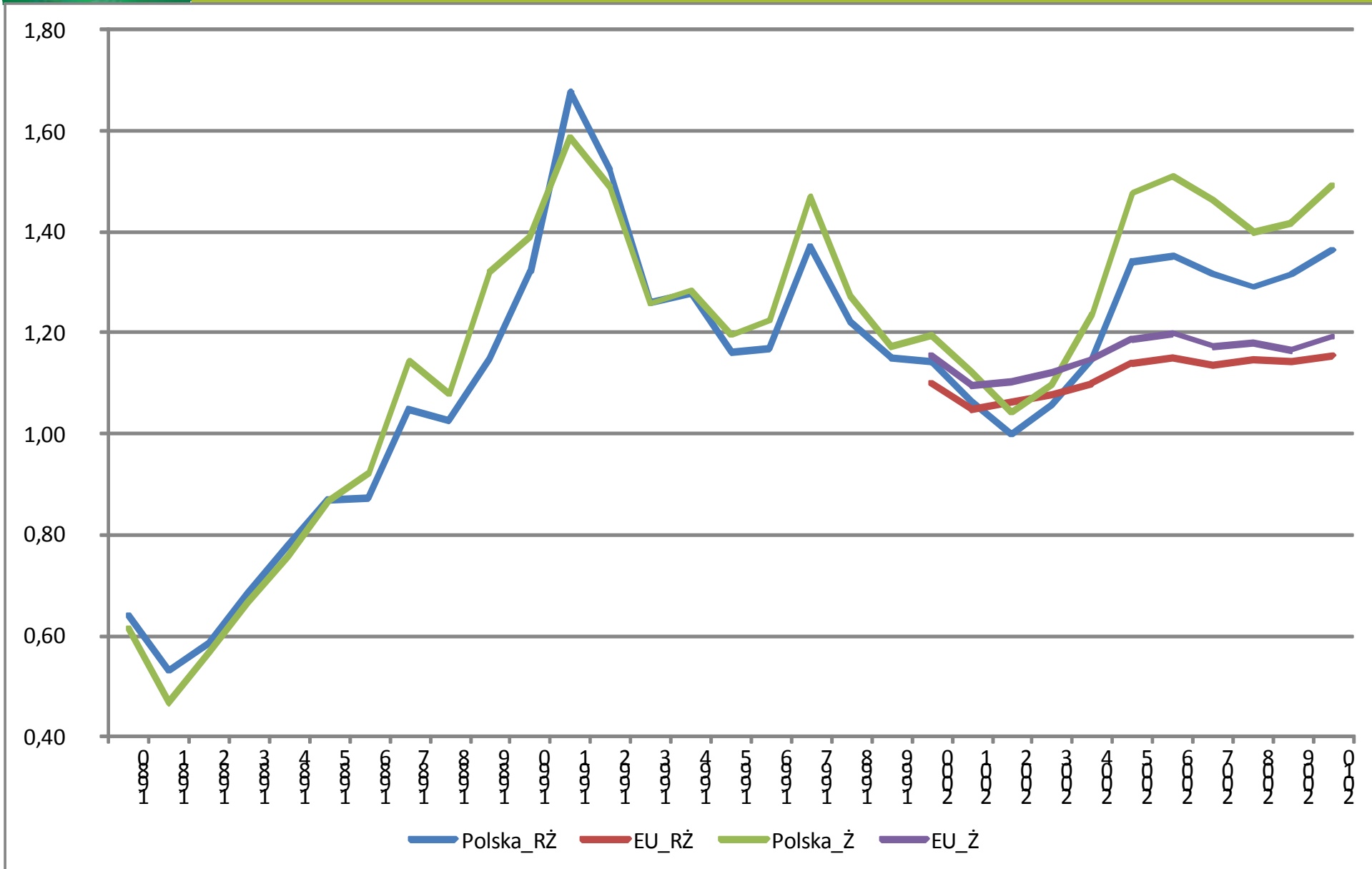

Korea

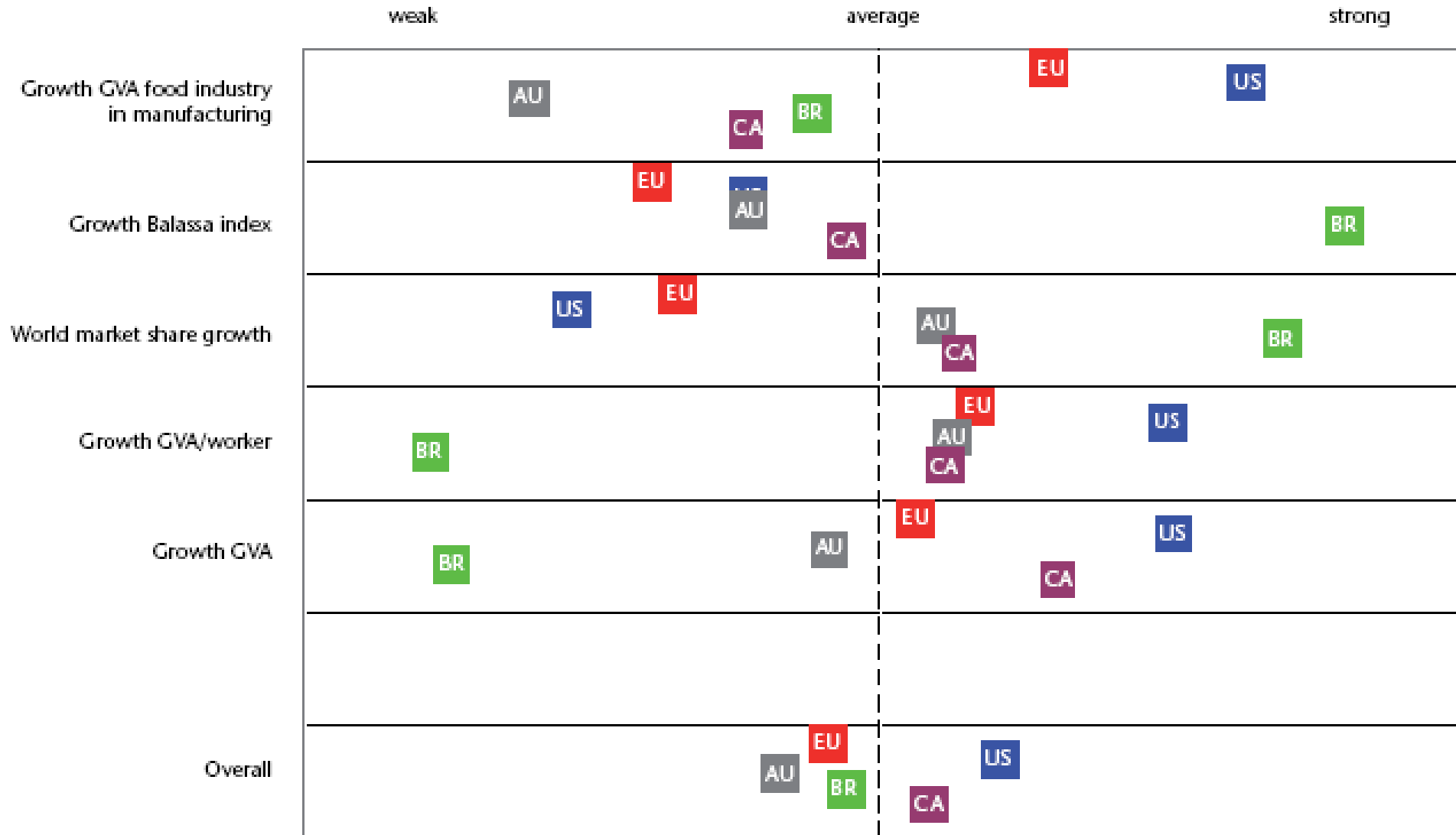

Wskaźnik ujawnionej przewagi komparatywnej dla Polski i UE

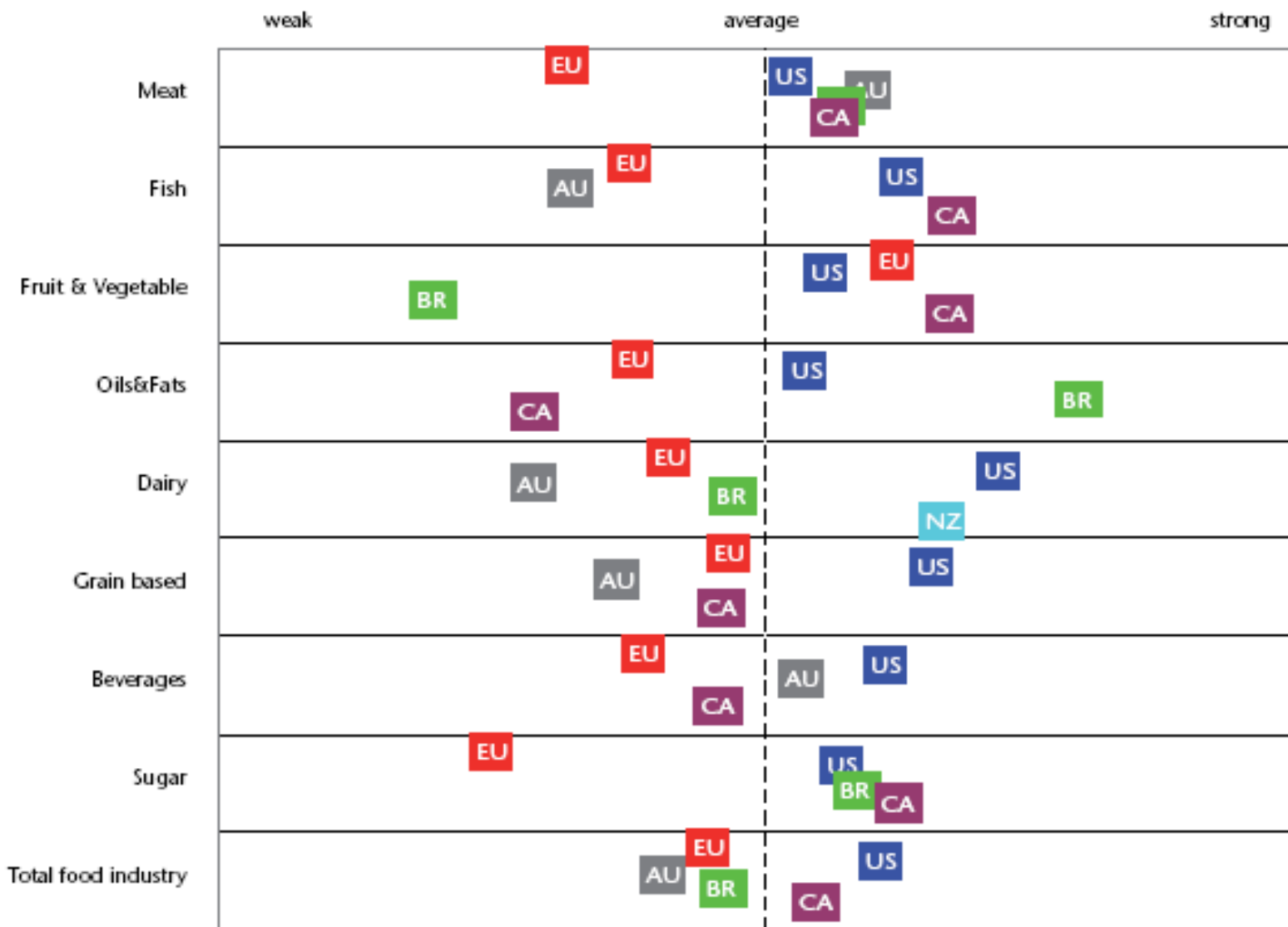
Konkurencyjność sektora żywnościowego UE

Źródło: *Competitiveness of the European Food Industry, An economic and legal assessment, EC, 2007*

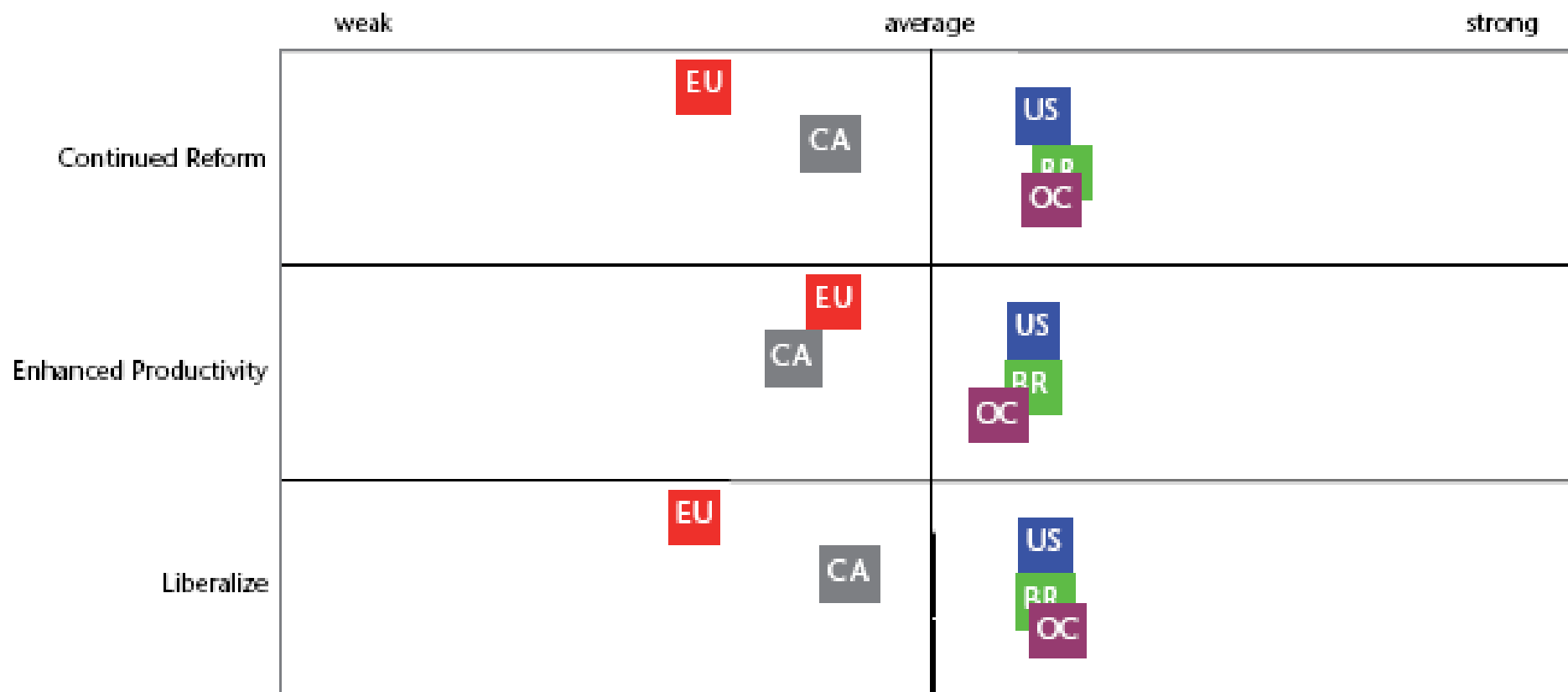
Konkurencyjność głównych gałęzi sektora żywnościowego UE

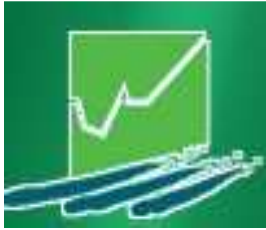
Źródło: *Competitiveness of the European Food Industry, An economic and legal assessment, EC, 2007*

Konkurencyjność sektora żywnościowego UE wg różnych scenariuszy

Źródło: *Competitiveness of the European Food Industry, An economic and legal assessment, EC, 2007*

Debata o przyszłości WPR – Cztery zasadnicze pytania (I)

1. Dlaczego potrzebna jest WPR?

- zapewnia bezpieczeństwo żywnościowe (odmienność perspektywy w zależności od stabilności koniunktury w gospodarce światowej – prosperita a kryzys)
- stanowi lepsze rozwiązanie niż szereg krajowych lub regionalnych polityk rolnych
- umożliwia zapewnienie uczciwej konkurencji wewnątrz UE oraz w obrębie łańcuchów marketingowych
- daje szansę na zachowanie dywersyfikacji systemów rolniczych i dostarczanie dóbr publicznych

2. Czego obywatele oczekują od rolnictwa?

- dostarczania bezpiecznej i zdrowej żywności z zachowaniem czytelności cen i ich akceptowalnego poziomu
- wysokiej jakości produktów
- zapewnienia trwałości użytkowania ziemi rolniczej
- działań na rzecz zachowania społeczności wiejskich i krajobrazu wsi

Debata o przyszłości WPR – Cztery zasadnicze pytania (II)

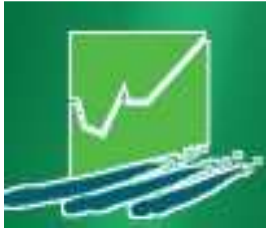
3. Dlaczego należy reformować WPR?

- umożliwienie rolnikom, przetwórcom i konsumentom uporania się z niestabilnością cen surowców rolnych i produktów żywnościowych
- sprostanie wyzwaniu w postaci rosnącego popytu na żywność i narastającej globalizacji rynków
- restrukturyzacja płatności i uproszczenie procedur
- nadanie większej ważności dostarczaniu dóbr nierynkowych
- stawienie czoła efektom zmian klimatycznych
- uwzględnienie rosnących oczekiwań konsumentów
- zwiększenie konkurencyjności rolnictwa UE
- zapewnienie lepszej koordynacji z innymi politykami adresowanymi do obszarów wiejskich

4. Jakie instrumenty są potrzebne w ramach WPR jutra?

- zachowanie dotychczasowego głównego kierunku polityki
- lepsze powiązanie płatności z dostarczaniem dóbr publicznych
- stabilizacja rynkowa, programy szkoleniowe, strategie lokalne, grupy producenckie, promocja żywności i doskonalenie systemu informacji rynkowej i innych istotnych źródeł danych

Źródło: The Common Agricultural Policy after 2013, Public debate Summary Report

Zmiany WPR – 12 wytycznych

1. Strategiczne podejście do reformy WPR
2. Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego
3. Kontynuowanie presji na wzrost konkurencyjności i rynkowego otwarcia
4. Transformacja narzędzi interwencji rynkowej w kierunku narzędzi zarządzania ryzykiem
5. Uznanie konieczności płacenia za dostarczanie dóbr publicznych
6. Zapewnienie właściwych płatności rolnikom za dostarczanie dóbr i usług publicznych
7. Ochrona środowiska i bioróżnorodności, zachowanie krajobrazu, utrzymanie aktywności gospodarczej na wsi, ograniczanie zmian klimatycznych
8. Weryfikacja struktury filarów płatności i relacji między nimi
9. Zwiększenie „sprawiedliwości” transferów (małe gospodarstwa, regiony o niekorzystnych warunkach, nowe kraje członkowskie)
10. Wprowadzenie większej transparencji w łańcuchach marketingowych żywności
11. Tworzenie warunków do uczciwej międzynarodowej wymiany handlowej
12. Unikanie niszczenia gospodarek i zdolności krajów rozwijających się do wytwarzania żywności oraz wspieranie walki z głodem

Źródło: The Common Agricultural Policy after 2013, Public debate Summary Report

Podsumowanie

- WPR nie sprzyja zdobywaniu wysokiej pozycji konkurencyjnej rolnictwa i sektora żywnościowego UE na świecie
- WPR różnicuje potencjał konkurencyjny i pozycję konkurencyjną rolnictwa sektora rolno-żywnościowego wewnątrz UE
- W dobie postępującej globalizacji i narastającej konkurencji powierzchowne modyfikacje WPR zamiast jej głębokiej reformy zorientowanej na rozwój sektora rolno-żywnościowego UE osłabiają jego pozycję konkurencyjną